

Amatörfotografernas
värld

Amatörfotografernas värld

FATABUREN 2009

Amatörfotografernas värld

NORDISKA MUSEETS OCH SKANSENS ÅRSBOK 2009

Red. Annette Rosengren och Christina Westergren

FATABUREN Nordiska museets och Skansens årsbok, är en skatt av kulturhistoriska artiklar som publicerats under mer än ett sekel.

Årsboken började som ett häfte med rubriken »Meddelanden«, redigerat 1881 av museets grundare Artur Hazelius för den stödjande krets som kallades Samfundet för Nordiska museets främjande. 1884 publicerades den första kulturhistoriska artikeln och när publikationen 1906 bytte namn till »Fataburen. Kulturhistorisk tidskrift« kom de vetenskapliga uppsatserna att dominera innehållet. Från och med 1931 fick årsboken Fataburen en mer populär inriktning och i stora drag den form som den har idag. Fataburen har sedan dess förenat lärdom och sakkunskap med syftet att nå en stor publik.

Fataburen är också en viktig länk mellan Nordiska museet och Skansen, två museer med en gemensam historia och en gemensam vänförening. Varje årsbok har ett tematiskt innehåll som speglar insatser och engagemang i de båda museerna, men verksamhetsberättelserna trycks numera separat och kan rekvideras från respektive museum.

Ekonomiskt stöd från Nordiska museets och Skansens Vänner gör utgivningen av Fataburen möjlig.

Fataburen 2009
Nordiska museets förlag
Box 27820
115 93 Stockholm
www.nordiskamuseet.se

© Nordiska museet och respektive författare
Omslag och grafisk form Lena Eklund
Omslagsfoto Svante Warming

Tryckt hos NRS Tryckeri, Huskvarna 2009
ISSN 0348 971 X
ISBN 978 91 7108 533 7

J.E. Thorin. Åtvidaberg. Autodidakt

GUNVOR VRETBLAD
är chef för Samlingsenheten i
Stockholm vid Statens mari-
tima museer.

I Nordiska museets arkiv finns en stor samling fotografier skänkta av Svenska Turistföreningen (STF) 1938. STF bildades 1885 och ordnade under mottot »Känn ditt land« bland annat fotografiska pristävlingar. Johan Emanuel Thorin (1862–1930) belönades i några av dessa tävlingar – år 1900 fick han första pris under signaturen »lärare på landet« och 1902 tredje pris, sviten bilder hette då »Baroniet Adelswärd« och innehöll fotografier tagna i Åtvids socken.

J.E. Thorin hade tillträtt en lärartjänst i Åtvidaberg 1890. Som ung var hans dröm »att teckna av naturen och dess föremål« men han tyckte inte att hans konstnärliga anlag räckte till. »Så blev jag lärare«, skriver han själv i *Svensk Läraretidning*. Som medlem i Sveriges allmänna folkskolläraryrkeförening arbetade han för att utveckla undervisningen och få fram mera pedagogiska läroböcker. Han kallade de som fanns »torra«. Thorin medverkade bland annat i första utgåvan av *Nils Holgerssons underbara resa* av Selma Lagerlöf med en bild.

Fotografi var Thorins stora passion och naturen hans favoritmotiv – björkar, ekar och sjömotiv under olika årstider. Han

Åtvidabergs folkskola 1901. Foto J.E. Thorin, Nordiska museet.

iakttog naturen och experimenterade med dagrar och ljus, och han kunde vänta flera timmar på att ljus och molnskockning skulle bli perfekta, enligt en kollega från skolvärlden. Naturbilderna, som togs i estetiskt syfte, har idag ett stort kulturhistoriskt värde i och med kulturlandskapets förändringar.

Thorins verksamhet gränsar till bygdefotografens. Han öppnade sin ateljé 1892 och från den tiden och fram till slutet av hans levnad finns det inte mycket som hänt i Åtvidaberg eller trakten omkring, som inte fångats av hans kamera. Parallellt upprätthöll han sin lärartjänst, och fotograferingen var både ett nöje och en extrainkomst för honom. Åtvidaberg genomgick under den här tiden en förvandling från kopparbruk till industrisamhälle, samtidigt som det skedde en utveckling inom skogsbruk, lantbruk och kommunikation. Allt finns på bild. Och Thorin fanns förstås på plats när Oscar II invigde stambanan från Linköping till Vimmerby 1902.

På beställning gjorde han stora fotodokumentationer av godsens Adelsnäs och Bjärka-Säby, med hela miljöer, människor och djur. Arbetsprocesserna i Bersbo koppargruva har bevarats till eftervärlden, liksom timmerflottning, mejerihantering, tvätterier och snickerifabrik. Ibland gjorde han dokumentationer utanför närområdet. En resa gick till Östersund, Åreskutan och Trondheim. En annan, med ett resestipendium från STF 1904, gick till Blekinge. I STF:s tävlingar vann han också femte pris ett par gånger, för bildberättelser från Tjust och Kinda socknar. Flera bilder finns publicerade i Svenska Turistföreningens årsböcker 1900, 1903 och 1905.

Under den här perioden kallade han sig autodidakt, självlärd. Större delen av Thorins fotosamling finns i Åtvidabergs kommunarkiv. Sammantaget finns över 6 000 kulturhistoriska bil-

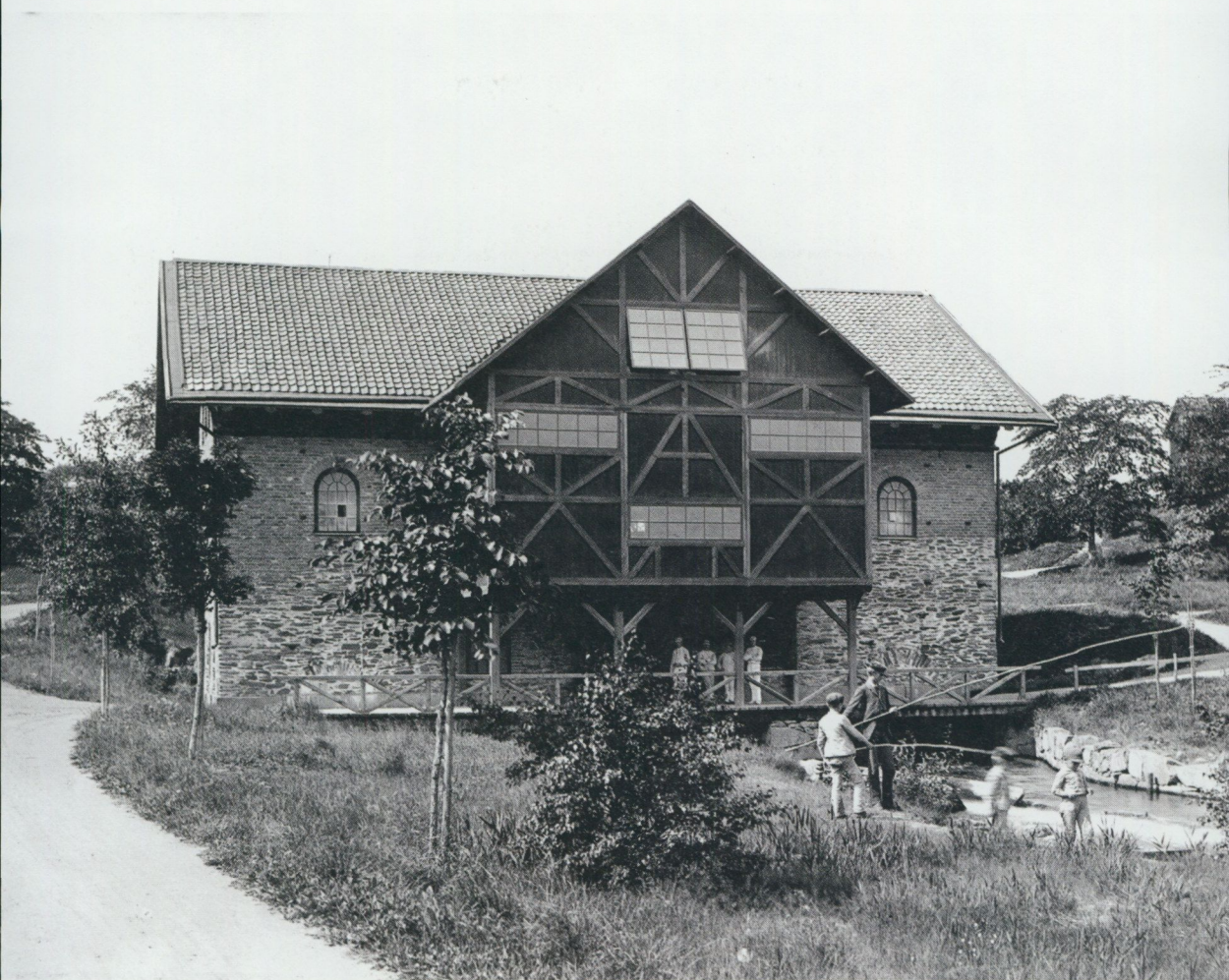
der och en stor samling porträtt. I Nordiska museet finns bland annat en uppsättning av hans porträtt av anställda vid godset Bjärka-Säby med sina många torparfamiljer och ett antal av hans tävlingsbilder till STF.

Thorin var en av initiativtagarna till Svenska fotografernas förbunds Östra krets 1915. Han visade samma engagemang där som i Folkskolläraryöreningen och framstår som en förtroendeingivande och humoristisk person, något som man även anar bakom t.ex. bilderna på glada, lekande eller snöbollskastande barn på skolgården.

Folkskolläraren och fotografen Johan Emanuel Thorin vilar på kyrkogården vid Gamla kyrkan i Åtvidaberg, ett stenkast från det hus där han bodde med sin familj och där även hans fotoateljé var inrymd. Hans fotografier är fortfarande aktuella i Åtvidaberg, på väggarna i kommunalhuset, i Bruks- och Facit-museet, Fotomuseet och i fotoklubbens almanacka för 2009.

Gruståg 1913
och byk 1900.
Foto J.E. Thorin,
Brukskultur
Åtvidaberg.

Gamla kvarnen cirka 1900. Foto J.E. Thorin, Brukskultur Åtvidaberg.